

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Täydennän kohteliaimmin valiokunnan pyynnön mukaisesti antamaani lausuntoa asiassa O4/2021. Lisäksi viittaan valtiovarainministeriön 24.2.2021 antamaan lausuntoon (VN/4793/2021-VM-1) yhtyen siinä esitettyihin näkemyksiin.

Alla olevat vastaukset perustuvat Finnair Oyj:n Oneworld-asiakasetujärjestelmään. On kuitenkin huomattavaa, että edustajilla tai virkamiehillä voi olla Star Alliance (jäsenenä mm. SAS) tai Sky Team (jäsenenä mm. Air France) asiakasetujärjestelmien mukaisia tilejä ja kortteja tai muita asiakasetujärjestelmiä. Mikäli valiokunta toivoo selvitystä muiden lentoyhtiöallianssien, laivayhtiöiden tai hotelliketjujen asiakasetujärjestelmistä, toimitamme tiedot tarkemmin yksilöidyn pyynnön mukaan. Meillä ei kuitenkaan ole edes suuntaa antavasti käsitystä edustajien tai virkamiesten omalla päätöksellään hankkimista asiakasetujärjestelmäjäsenyyksistä.

1) Miten käytännössä kansanedustajan/virkamiehen tulisi menetellä, jotta bonuspisteet voitaisiin käyttää eduskunnan hyväksi?

Voimassa olevan käytännön mukaisesti matkustajan (edustajan, virkamiehen) tulee

- kirjautua Finnair -pistetilille www.finnair.com/fi-fi käyttäjätunnuksen ja salasanan avulla
- selvittää, onko matkasuunnitelman ja -aikataulun mukaisia lentoja mahdollista maksaa pisteillä ja varmistaa että Finnair Plus tilillä on riittävästi pisteitä
- ottaa yhteyttä sopimusmatkatoimiston (CWT:n - ei siis eduskunnan matkahallinnon) asiantuntijaan, joka tarkistaa paikkatilanteen, varaa paikan ja ilmoittaa lentolippujen ja maksulinkin tulevan asiakkaalle
- lunastaa matka pisteillä viimeistään viiden tunnin kuluessa maksulinkin saatuaan
- lunastuksen yhteydessä tunnistautua omalle maksuaikakortille (luottokortille) omilla pankkitunnuksillaan maksun suorittamista varten
- maksaa matkaan liittyvät lentokenttäverot omalla maksuaikakortillaan
- laskuttaa M2-järjestelmän kautta oma maksuosuus eduskunnalta ja toimittaa samassa yhteydessä tositteet maksusta ja matkasta.

Mikäli matkasuunnitelmaan tulee muutoksia, jotka estävät matkustajaa käyttämästä edellä kuvatulla tavoin hankittua lippua, täytyy tilalle ostaa uusi. Matkustajan tulee tällöin tehdä selvitys matkasuunnitelman muutoksen perusteista ja tehdä anomus hallintojohtajalle itse maksettujen lentokenttäverojen hyvittämisestä.

Muutos nykytilanteeseen olisi etenkin edustajilla huomattava: kotimaan matkoille edustaja tilaa lipun soittamalla tai lähettämällä sähköpostin sopimusmatkatoimistoon, valiokuntamatkoille (ymv.) liput hankkii eduskunnan virkakunta. Muutos asettaisi eduskunnan matkoja tekevät myös eri asemaan valtion virkamatkoja tekevien virkamiesten kanssa.

2) Mihin asti bonuspisteitä voitiin hyödyntää matkustussäännön mukaisesti eduskunnan hyväksi ja mikä oli tällöin menettely? Mitkä muutokset ovat vaikeuttaneet ja estäneet bonuspisteiden hyödyntämistä eduskunnan hyväksi (muutoksen syy, vaikutus, ajan-kohta)?

Eduskunta kilpailuttaa matkapalvelunsa samassa aikataulussa muun valtionhallinnon kanssa ja noudattaen pääosin samoja ehtoja kuin muu valtionhallinto. Uusi sopimuskausi vaihtui 2016, jolloin valtion matkatoimistosopimuksessa luovuttiin pisteitä hyödyntävästä palvelusta. Eduskunnan osalta tilannearvioon vaikutti myös kanslialla olleiden tietojen heikko laatu: kaikki Finnair-tilitiedot ja niihin liittyvät salasanat eivät olleet ajantasaisia.

Vaikutusta voi arvioida vertaamalla bonuspistelentojen käyttöä vuosien 2015 ja 2016 välillä. Vuonna 2015 tehtiin 32 matkaa bonuspisteillä, vuonna 2016 tehtiin 21 bonuspistematkaa. Muutos, 11 matkan vähennys, tulee suhteuttaa eduskunnan matkojen kokonaismäärään, joka on suuruusluokaltaan noin 4000 matkaa vuodessa (esimerkiksi vuoden 2019 tilaston mukaan 2988 kotimaan matkaa ja 800 ulkomaan matkaa). Mahdollinen vaikutus koski siten karkeasti arvioiden paria – kolmea promillea matkustuksesta.

3) Mitä taloudellista hyötyä bonuspisteistä on viime vuosina ollut eduskunnalle?

Riittävästi pisteitä keränneet edustajat ja virkamiehet ovat voineet käyttää erillisiä, nopean palvelun lähtöselvityksiä ja tehdä matkaan liittyviä työtehtäviä lounge-tiloissa. Hyöty on näin ollen ollut toiminnallinen ei rahallinen.

On kuitenkin huomattava, että matkustussäännön 2 § edellyttää toimia matkan sujuvan toteuttamisen edistämiseksi. Erityisesti useita viikoittaisia kotimaanmatkoja tekeville edustajille nopean lähtöselvityksen mahdollisuus on ensiarvoisen tärkeä.

4) Mitä toimia eduskunnassa aiotaan jatkossa tehdä, jotta bonuspisteiden erottaminen henkilökohtaiseen/edustajan toimen hoitamiseen/virkakäyttöön ja niiden hyödyntäminen olisi kaikille selkeää ja eduskunta voisi työantajana valvoa pisteiden säännösten mukaista käyttöä?

Käytön osalta: mikäli kansliatoimikunta päättäisi velvoittaa kansanedustajat noudattamaan edellä kohdassa 1) esitettyä menettelyä, kanslian matkahallinto edellyttäisi edustajia antamaan jokaisen matkan yhteydessä todisteellisen ilmoituksen siitä, onko lentojen hankintaa pisteillä selvitetty.

Koska sanottu menettely olisi erityisesti useita lentoja viikossa tekeville edustajille kohtuuttoman työläs, kanslia ei omasta aloitteestaan esitä siihen siirtymistä. Kanslian näemyksen mukaan tällaisten vaatimusten täyttämisen edellyttäminen olisi kohtuutonta ja asettaisi etenkin kotimaan lentoja usein käyttävät edustajat epätasa-arvoiseen asemaan.

Eduskunnan kanslia on mukana valtionhallinnon (valtioneuvoston kanslian, valtiovarainministeriön ja Hanselin) yhteisessä hankkeessa, jossa selvitetään mahdollisuuksia maksaa edellä mainitut lentokenttäverot sopimusmatkatoimiston hallinnoimalla virtuaalisella maksukortilla (tai muulla vastaavalla virtuaalimaksutavalla). Mikäli tämä mahdollisuus toteutuu, pisteiden käyttö edustajan- ja virkatehtäviin olisi aiempaa helpompaa. Tämänkään jälkeen pisteiden käyttö ei ole vaivatonta eikä Finnairin tällä hetkellä soveltaman

käytännön mukaista. Sitä ei missään tapauksessa voida kanslian käsityksen mukaan edellyttää käytettävän edustajien viikoittaisten matkojen maksamiseen.

Valvonta voidaan järjestää esittämällä pyyntö toimittaa matkahallintoon raportti pisteiden saldosta ja niiden käytöstä. Koska pistetililtä perustuvat matkustajan ja lentoyhtiön väliseen sopimukseen, edustajia tai virkamiehiä ei voida velvoittaa antamaan tietoja. Edustajien osalta tietojen antopyyntöä tukisi tietysti julkisuuden paine.

Valvonnan myötä saatavat raportit olisivat kanslian käsityksen mukaan julkisuuslain tarkoittamia julkisia tietoja ja tiedotusvälineiden käytössä.

Kanslialle tiedoilla olisi vähäinen arvo: käsityksemme mukaan ilmi tulleen yksityiskäytön perusteella esitettävästä vahingonkorvausvaatimuksesta puuttuisi peruste ja vaadittavan vahingonkorvauksen määrä.

Valvontaa harkittaessa tulee ratkaista ainakin seuraavat kysymykset:

- Mikä olisi valvonnan aikataulu, kuinka usein pisteiden käyttöä raportoitaisiin ja valvotaisiin?
- Miten suhtauduttaisiin käytännön ongelmiin, esimerkiksi tilitietojen (ml. salasanat) ajantasaisena pitämiseen 200 kansanedustajan ja virkamatkoja tekevien virkamiesten osalta?
- Kun valvonnan perusteella todennäköisesti kävisi ilmi, että pistelentoja käytetään aikatauluongelmien vuoksi harvakseltaan (enintään muutamia tai muutamia kymmeniä kertoja vuodessa), millä tavoin vähäinen käyttö perusteltaisiin?
- Mikäli valvonnan tuloksena olisi pelkästään julkisuuteen annettava tieto ilman erityistä taloudellista hyötyä, olisiko virkamiesten määrääminen valvontatehtäviin tarkoituksenmukaista?

5) Olisiko valtakirjalla/suostumuksella mahdollista ratkaista ongelmaa?

Valtakirja/suostumus mahdollistaisi edellä kohdassa 4) kuvatus valvonnan toteuttamisen. Se ei kuitenkaan yksinkertaistaisi kohdassa 1) esitettyä menettelyä.

Kanslia ei kannata valtakirjojen keräämistä ja säilyttämistä, mikäli niiden käyttöarvo on edellä kohdassa kuvatuilla syillä rajallinen.

Tässä yhteydessä on syytä toistaa, että valtakirjalla (suostumuksella) pisteitä ei siirretä kanslian tilille. Valtakirja (suostumus) antaa pääsyn matkustajan tilille.

6) *Paljonko eduskunnan matkoista kertyy normaalivuonna (ei korona-aikana) bonuspisteitä ja mikä on niiden rahallinen arvo? Arvio käyttämättömien bonuspisteiden yhteismäärästä ja niiden rahallisesta arvosta?*

Bonuspisteet kertyvät henkilökohtaisille tileille, joten emme tiedä niiden kertymistä tai kertynyttä määrää.

Arvion esittäminen edellyttäisi, että selvittäisimme esimerkkivuodelta kaikki toteutuneet lennot (noin 4.000 lentoa) ja tekisimme oletuksen jokaisesta lennosta kertyneistä pisteistä. Oikeansuuntaisten oletusten tekeminen edellyttäisi, että selvittäisimme kunkin tilinhaltijan pistetaso jokaisen toteutuneen lennon osalta. (Pisteiden kertyminen riippuu matkan ohella myös matkustajaan pistetasosta.)

Annetussa määräajassa (5.3.2021) bonuspistekertymän alustavakaan arvioiminen ei ole mahdollista. Pyydän kohteliaimmin valiokuntaa harkitsemaan, onko edellä kuvatun työn tekeminen perusteltua. Tuloksen oikeansisältöisyyttä, saati tarkkuutta, emme voisi viran puolesta vahvistaa.

Kuten kertyneiden myös käyttämättömien bonuspisteiden määrä on vain tilinhaltijoiden (matkustajien) tiedossa. Tämän tiedon saaminen edellyttäisi pääsyä tilitietoihin.

Finnairin etuohjelman sääntöjen 3.3. kohdan mukaan ”Myönnetyt pisteet ovat henkilökohtaisia ja niillä ei ole rahallista lunastusarvoa.” Koska rahallisen arvon esittäminen olisi mielivaltaista, sitä ei voida esittää virkavastuulla valiokunnalle annettavassa lausunnossa.

Mikäli pisteiden arvo laskettaisiin niiden käytöstä mahdollisesti saatavilla säästöillä, tulisi osata arvioida pisteiden tuleva käyttö. Tällainen arvio edellyttäisi perusteltua käsitystä siitä, kuinka usein pisteitä voidaan käyttää bonuslentoihin liittyvien rajoitusten puitteissa sekä jonkinlaista varmuutta siitä, että pistejärjestelmän ehdot pysyvät entisellään. Koska pisteiden käyttömahdollisuus on jo nykyisellään rajattua ja lentoyhtiö voi omalla päätöksellään muuttaa käyttöehtoja, ei tällaista perusteltua käsitystä voida esittää.